Wanneer grijpt de inspectie in?

Over 90 minuten gym, bevoegde leerkrachten en de toekomst van bewegingsonderwijs

Hoe kijkt de inspectie naar bewegingsonderwijs?
Drie jaar na de wetswijziging in het po gaan we in gesprek met Mark Oortwijn, inspecteur onderwijs, over de wetgeving bewegingsonderwijs in het po. Oortwijn houdt zich binnen de inspectie onder andere bezig met vraagstukken rondom bewegingsonderwijs en was betrokken bij de implementatie van de wetswijziging binnen de inspectie.
Sinds augustus 2023 zijn basisscholen verplicht om minimaal 90 minuten bewegingsonderwijs per week aan te bieden, verdeeld over twee lessen en verzorgd door een bevoegde leerkracht. De wetswijziging moest bijdragen aan beter en toegankelijker bewegingsonderwijs voor alle kinderen. Inmiddels zijn we enkele jaren verder. Wat merkt de Onderwijsinspectie hiervan in de praktijk? Hoe wordt de wet gecontroleerd? En wat kunnen vakleerkrachten of ouders doen wanneer een school niet aan de wettelijke verplichtingen voldoet? | Wiebe Faber, Oscar Scipio en Simone de Vries


Mark Oortwijn

Meer aandacht voor bewegingsonderwijs

Op de vraag hoe de inspectie heeft gereageerd op de wetswijziging vertelt Oortwijn dat een nieuwe wet niet direct leidt tot intensieve controle. “Meestal is het zo dat wij een jaar aankijken wat er gebeurt. Mocht blijken dat er weinig met de wetsverandering wordt gedaan, dan gaan we er meer aandacht aan geven.”

Binnen de inspectie werden collega’s geïnformeerd over de wetswijziging. Inspecteurs kregen scholing, een informatiebijeenkomst en een interne handreiking over hoe zij met de nieuwe wetgeving kunnen omgaan. Bewegingsonderwijs is geen afzonderlijk speerpunt binnen ieder inspectiebezoek, maar volgens Oortwijn krijgt het onderwerp wel steeds meer aandacht binnen het reguliere toezicht.

“We hebben ongeveer honderd inspecteurs voor het primair onderwijs. Ik hoor steeds vaker dat collega’s vragen stellen over bewegingsonderwijs of met vragen terugkomen na een schoolbezoek”, vertelt hij. Ook via de signaleringsroute van de inspectie komen regelmatig vragen binnen over het naleven van de wet.

Volgens Oortwijn heeft de wetswijziging effect gehad. Uit recente onderzoeken blijkt dat inmiddels ongeveer 90 procent van de scholen voldoet aan de wettelijke verplichting, terwijl dat vóór de wetswijziging ongeveer 75 procent was. “Met 90 procent zijn we er nog niet, maar de positieve verandering is duidelijk aanwezig. Je ziet dat scholen zich meer aan de regels houden. Scholen weten dat het een serieuze wettelijke verplichting is geworden.“

Hoe gaat de inspectie om met de tien procent die nog niet voldoet?

Van signalen naar herstelopdrachten
De inspectie gaat niet actief op zoek naar scholen die de wet overtreden. Maar reageert wél op externe signalen.

Vaak komen situaties aan het licht via vragen die binnenkomen bij het klantcontact van de inspectie.

Een voorbeeld dat Oortwijn noemt, is een school waarvan de gymzaal tijdelijk buiten gebruik was. De vervangende accommodatie lag op grote afstand waardoor de school nog maar één gymles per week wilde aanbieden. “Dan zeggen wij: dat mag niet, want de wet zegt dat je twee lessen per week moet geven. De inspectie schrijft niet direct voor hoe scholen moeten handelen, maar stelt wel vragen en denkt mee over mogelijke oplossingen zoals één blokles van 90 minuten. Dat is niet de bedoeling van de wetgever, maar kan in een dergelijke situatie wel een tijdelijke oplossing bieden die binnen de wet valt.”

“Als inspecteurs constateren dat een school zich niet aan de wet houdt, moeten we er wat mee”, zegt Oortwijn. Tegelijkertijd benadrukt hij dat bewegingsonderwijs op dit moment nog geen apart landelijk onderzoeksthema is binnen het toezicht.

Omstandigheden
Bij de beoordeling kijkt de inspectie ook naar de omstandigheden. Bij onvoldoende accommodatie ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeente. Signalen hierover kunnen binnen de inspectie worden doorgegeven aan de afdeling die toezicht houdt op gemeenten. Tegelijkertijd blijft de school verantwoordelijk voor het organiseren van voldoende onderwijstijd en het zoeken naar mogelijke oplossingen.

Bevoegdheid
Wanneer een school aantoonbaar alles doet om een bevoegde vakleerkracht te vinden, maar wordt geconfronteerd met personeelstekorten, kan er sprake zijn van overmacht. In zulke situaties kijkt de inspectie anders naar de situatie dan wanneer een school er bewust voor kiest om slechts één lesuur bewegingsonderwijs per week aan te bieden.

Herstelopdracht
Wanneer een school structureel niet voldoet aan de wettelijke eisen, kan de inspectie een herstelopdracht geven. Dat kan gaan over de twee uur bewegingsonderwijs, maar ook over het ontbreken van een bevoegde leerkracht. “We hebben al een aantal scholen herstelopdrachten gegeven. Scholen krijgen dan de gelegenheid om de situatie binnen de termijn van een jaar te herstellen.”

Wanneer dat niet gebeurt, kan uiteindelijk een financiële sanctie volgen. Oortwijn licht toe dat daarbij altijd wordt gekeken naar de omstandigheden. “Het kan zijn dat er bijzondere omstandigheden zijn waardoor een sanctie niet nodig is. Maar het kan ook zijn dat we een financiële maatregel opleggen.”

De boodschap van de inspectie is daarmee helder. De wet rondom bewegingsonderwijs is geen vrijblijvende afspraak. Scholen krijgen ruimte om knelpunten op te lossen, maar wanneer wettelijke verplichtingen structureel niet worden nagekomen, kan de inspectie ingrijpen.

Wat kunnen vakleerkrachten en ouders doen?

Een vraag die regelmatig bij de KVLO binnenkomt is wat vakleerkrachten of ouders kunnen doen wanneer een school niet voldoet aan de wettelijke verplichting van 90 minuten bewegingsonderwijs door een bevoegde leerkracht. Volgens de inspectie ligt de verantwoordelijkheid hiervoor allereerst bij de school zelf. De eerste stap is daarom niet het benaderen van de inspectie, maar het gesprek aangaan binnen de eigen organisatie.

Oortwijn adviseert om zorgen eerst te bespreken met de directeur. Wanneer dit niet tot een oplossing leidt, kan het onderwerp worden neergelegd bij het schoolbestuur. Daarnaast kunnen vakleerkrachten en ouders gebruikmaken van bestaande routes binnen de school, zoals de klachtenprocedure of de medezeggenschapsraad. Juist omdat de MR zowel ouders als personeel vertegenwoordigt, kan deze een belangrijke rol spelen bij het agenderen van knelpunten rondom bewegingsonderwijs.

Dat betekent niet dat de inspectie geen rol heeft. Ouders en vakleerkrachten kunnen signalen doorgeven via het klantcontact van de inspectie. Die meldingen worden beoordeeld door een inspecteur. Afhankelijk van de aard en ernst van het signaal kan de inspectie besluiten direct contact op te nemen met het schoolbestuur of het onderwerp mee te nemen tijdens een toekomstig inspectiebezoek. De inspectie benadrukt daarbij dat zij geen klachtenbureau is. Melders worden daarom altijd eerst gewezen op de verantwoordelijkheid van de school en het bestuur om problemen zelf op te lossen.

Nieuwe kerndoelen vragen voorbereiding

Tijdens het gesprek kwam ook de invoering van de nieuwe kerndoelen bewegingsonderwijs aan bod. De inspectie benadrukt dat deze pas vanaf 2031 wettelijk van kracht worden. Tot die tijd blijven de huidige kerndoelen leidend, scholen hebben wel een overgangsrecht om eerder te voldoen aan de nieuwe kerndoelen. De inspectie verwacht dat scholen zich gaan voorbereiden op de veranderingen. Scholen doen er verstandig aan om na te denken over de gevolgen voor hun onderwijsaanbod en dit

// Collega-inspecteurs komen na een schoolbezoek steeds vaker terug met vragen over bewegingsonderwijs

De wet rondom bewegingsonderwijs is geen vrijblijvende afspraak

zichtbaar te maken in bijvoorbeeld het schoolplan en de schoolgids.

Volgens Oortwijn vragen de nieuwe kerndoelen om een andere manier van denken over bewegingsonderwijs. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar leren bewegen, maar ook naar samen bewegen en betekenis geven aan bewegen. Dat vraagt ook iets van de rol van de vakleerkracht.

Voor vakleerkrachten ligt hier een belangrijke kans. Wacht niet tot 2031, maar ga nu al het gesprek aan binnen de school. Wordt er al nagedacht over de nieuwe kerndoelen bewegen en sport? Is bewegingsonderwijs zichtbaar opgenomen in het schoolplan?

Volwaardig onderdeel van het onderwijs

De boodschap van de inspectie is duidelijk: wie zich zorgen maakt over de kwaliteit of omvang van het bewegingsonderwijs, moet die zorgen bespreekbaar maken. Begin binnen de school, betrek vervolgens bestuur en MR en schakel de inspectie in wanneer blijkt dat wettelijke verplichtingen structureel niet worden nagekomen.

De boodschap van de inspectie is helder: "Bewegingsonderwijs is een volwaardig onderdeel van het onderwijs. Het beslaat ongeveer vijf procent van de onderwijstijd en verdient daarom ook een duidelijke plek binnen de kwaliteitszorg van iedere school." ●

Contact
onderwijs@kvlo.nl
Wiebe Faber, **Oscar Scipio** en **Simone de Vries**
zijn onderwijsadviseurs po bij KVLO

Bronnen
Scan of klik naar *Klantcontact inspectie*

Scan of klik naar *Peil onderwijs*

Scan of klik naar *definitieve conceptkerndoelen bewegen en sport* (SLO, 2025)

Kernwoorden
Inspectie van het Onderwijs, wettelijk minimum lessentabel, bevoegdheid



Gebruik jij al de combinatie van een leerlingvolgsysteem en plansysteem in het bewegingsonderwijs?

Probeer VolgMij en PlanMij nu vrijblijvend een maand gratis!

Volg Mij en Plan Mij bieden jou de tools die je werk leuker, makkelijker en betekenisvoller maken. Het leerlingvolgsysteem Volg Mij geeft je inzicht in de beweegvaardigheid en motorische ontwikkeling van je leerlingen. Plan Mij is een handige planningstool voor je lessen, waarmee je eenvoudig je lessen kunt aanpassen en verbeteren.

volg mij

VolgMij is gebaseerd op de motorische leerlijnen en reguleringsdoelen uit het Basisdocument Bewegingsonderwijs. Hiermee volg je leerlingen op verschillende niveaus gedurende meerdere momenten per schooljaar. Daardoor krijg je een nauwkeuriger en betrouwbaarder beeld van de beweegvaardigheid van je leerlingen.

plan mij

Met Plan Mij kun je snel en eenvoudig je dag-, week-, maand- of jaarplanning maken. Doordat Plan Mij bijhoudt welke leerlijnen je hoe vaak hebt aangeboden, zie je in een oogopslag of je ergens wel of niet voldoende aandacht aan hebt besteed. Plannen kan zo veel gestructureerder en nauwkeuriger.

Meer weten?
Kijk op www.janluitingfonds.nl/volgmij-planmij

janluitingfonds
blijven groeien in je vak